

Motion till riksdagen 2012/13:Ub257

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

En likvärdig skola

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om närhetsprincipen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den utredning som ska utvärdera och analysera de stora skolreformerna som ett tilläggsuppdrag ska ta fram förslag på hur staten åter kan bli huvudman för den svenska skolan.

Det fria skolvalet

Likvärdigheten i den svenska grundskolan har försämrats visar Skolverkets rapport *Likvärdig utbildning i svensk grundskola? En kvantitativ analys av likvärdighet över tid*. Sedan slutet av 1990-talet har skillnaderna mellan olika skolors betygsresultat ökat kraftigt. Valet av skola har blivit allt viktigare för hur en elev lyckas i skolan. Rapporten visar också att skolsegregationen har antagit nya former.

Det finns ett starkt samband mellan en elevs socioekonomiska bakgrund och dennes skolresultat. Det finns indikationer på att sambandet har ökat under de senaste åren. Skolverkets rapport pekar på att det fria skolvalet har bidragit till att elever med hög studiemotivation och engagerade föräldrar samlas i skolor där det finns många andra studiemotiverade elever. Det får konsekvenser för likvärdigheten eftersom elevers resultat även påverkas av skolkamraterna. Det handlar också om lärares förväntningar. I en skola med många motiverade elever tenderar lärarna att ha höga förväntningar på alla elever. Dessa kamrateffekter och lärarförväntningar bidrar, visar rapporten, till att skillnaderna mellan skolors resultat ökar ytterligare. Det innebär att betydelsen av vilken skola eleven går i har ökat.

Det är en allvarlig bild som kommer fram i Skolverkets rapport. Nu behövs ett politiskt ansvarstagande för likvärdigheten. Skolan ska vara likvärdig. Det

Fel! Okänt namn på

slås fast i skollag och läroplaner. En likvärdig skola handlar om lika tillgång till utbildning, lika kvalitet på utbildning och att skolan ska kompensera för elevers olika förutsättningar. Alla elever ska ges möjlighet till goda studieresultat oavsett social bakgrund och vilken skola man går i.

Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utvärdera och analysera de stora skolreformerna – kommunaliseringen, införandet av fristående skolor och det fria skolvalet – och dessas effekter på integration, jämlikhet, utbildningens kvalitet och alla elevers rätt till en likvärdig undervisning. Syftet med utvärderingen är att ta fram förslag för att stärka elevernas rätt till likvärdig utbildning, ökad kvalitet och en sammanhållen skola. Detta tillkännagav riksdagen för regeringen våren 2011. Regeringen har i skrivande stund dock inte tillsatt någon sådan utredning. Vi förväntar oss att denna tillsätts så snart som möjligt då det är viktigt att förhindra den här oroväckande och allvarliga utvecklingen.

Principen om att skolan ska vara en plats där elever med olika bakgrund och erfarenheter kan mötas blir alltmer avlägsen. Skolan kan visserligen inte lösa problemet med segregeringen, men genom att införa närhetsprincipen kan några av effekterna motverkas.

I första hand ska varje elev gå i en skola så nära hemmet som möjligt. Föräldrar och elever bör dock ges möjlighet att komma med alternativa önskemål, som bör tillgodoses så långt det är möjligt. Geografisk närhet ska ge företräde om fler elever önskar gå i skolan än det finns plats för. Kommunerna måste också ta hänsyn till boendesegregationen när de konstruerar skolornas upptagningsområden. Vad som anförts om närhetsprincipen bör riksdagen ge regeringen till känna.

Förstatliga skolan

Överföringen av huvudmannaskapet till kommuner och enskilda har inneburit att rättigheten till kunskap och bildning försämrats. Marknadslösningar och konkurrens mellan skolor skapar stora kvalitetsskillnader. För Vänsterpartiet är detta oacceptabelt. Alla elever ska ha rätt till en bra utbildning och skola oavsett var någonstans de bor eller vilken skola de går i. Skolans viktiga kompensatoriska uppgift omöjliggörs när skolan privatiseras eftersom en fristående skola endast tar ansvar för sina egna elever.

Skolans kommunalisering och decentralisering under 1990-talet och framåt syftade till att höja kvaliteten i verksamheten, ta bort hinder för lokala initiativ och utveckla skolans verksamhet efter individuella behov. 1990-talets nya läroplaner höjde ambitionerna och gav för första gången skolan ansvaret för att ge eleverna kunskaper – inte bara utbildning. Tyvärr har dessa förhoppningar kommit på skam. Dagens svenska skola har på senare år fjärrmat sig allt mer från likvärdighet och höga ambitioner. Eleverna får inte den undervisning de behöver och når inte skolans mål.

Därför krävs en omorientering av den svenska skolpolitiken. En sådan omorientering innebär inte att målen för skolans verksamhet behöver förändras.

Fel! Okänt namn på

Däremot måste vi söka andra medel för att den svenska skolan ska kunna nå målen. För att nå en nationell likvärdighet i utbildningen måste staten få en tydligare roll för att samordna och stödja skolans arbete. Alla skolor i hela landet måste garanteras likvärdiga ekonomiska och kompetensmässiga förutsättningar. Det ska inte spela någon roll i vilken kommun eller skola en elev går. För att alla elever ska få en likvärdig utbildning måste staten garantera detta. Det låter sig inte göras av hundratals olika huvudmän – kommuner och fristående skolor – som i dagens Sverige. Vänsterpartiet anser därför att skolan bör förstatligas. Därför bör den utredning som ska utvärdera och analysera de stora skolreformerna som ett tilläggsuppdrag ta fram förslag på hur staten åter kan bli huvudman för den svenska skolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 19 september 2012

Jonas Sjöstedt (V)

Ulla Andersson (V)

Hans Linde (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jens Holm (V)

Eva Olofsson (V)

Rossana Dinamarca (V)